

Protokoll fört vid pleniföredragning

Regeringskansliet

Allmänna byrån, Rk1

Närvarande

KS - MP -NF – MN- WV

Frånvarande

CG - TA

Justerat

Omedelbart

Ordförande

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Föredragande

Minister

Mats Perämaa

Protokollförare

Förvaltnings- och
utvecklingschef

Dan E Eriksson

.....

.....

.....

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 2

Utlåtande till finansministeriet gällande proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 49 § i självstyrelselagen för Åland.

ÅLR 2019/833

10 Rk1

Landskapsregeringen beslöt tillstålla finansministeriet utlåtande enligt **bilaga 1**.

Bilaga 1

Hänvisning

Kontaktperson

Ärende

REGERINGENS PROPOSITION TILL RIKSDAGEN MED FÖRSLAG TILL LAG OM ÄNDRING AV 49 § SJÄLVSTYRELSELAGEN FÖR ÅLAND

Bakgrund

Finansministeriet har den 28 januari 2019 tillställt landskapsregeringen ett utkast till proposition i vilken det föreslås att självstyrelselagen för Åland (1144/1991) ändras så, att effekterna av skattegottgörelsen på landskapet Ålands ekonomi inte ändras som en följd av landskaps- och vårdreformen.

Landskapsregeringen konstaterar att en beredning av nya ekonomiska bestämmelser för finansieringen av självstyrelsen i olika former har pågått sedan hösten 2013. De ekonomiska bestämmelserna är en synnerligen central del av självstyrelsesystemet och därmed för att landskapet ska kunna sköta sina i självstyrelselagen angivna behörighetsområden. Trots att helhetsrevisionen inte kunde föras vidare till riksdagen ens efter det att omfattande ändringar gjorts i Ålandskommitténs förslag var landskapsregeringen införstådd med att arbeta vidare i avsikt att under denna riksdagsperiod föra ett förslag till ändring av ekonomibestämmelserna till riksdagen. Arbetet resulterade i ett förslag till proposition som baserade sig dels på ett gemensamt på tjänstemannanivå berett förslag till ekonomiskt system och dels på en politisk kompromiss och överenskommelse om finansieringsnivån. Den då framarbetade propositionen som landskapsregeringen givit sitt bifall till löser de problem med överföringarna till Åland som landskapsreformen föranleder med nuvarande självstyrelselag. Landskapsregeringen har för sin del efter att ha förankrat sitt ställningstagande parlamentariskt omfattat att propositionen skulle överlämnas till riksdagen. Någon proposition i enlighet med överenskommelsen har dock inte överlämnats.

I samband med landskaps- och vårdreformen föreslås den kommunala delen av samfundsskatten minskad och den statliga delen höjd i motsvarande grad. För att det totala samfundsskatteuttaget ska vara lika på Åland som i landet som helhet förutsätts att lagtinget lagstiftar om en sänkning av den kommunala samfundsskattesatsen. Om detta ska vara möjligt att göra krävs att landskapsregeringen kompenserar kommunerna för detta bortfall. Hur landskapet Åland ska kompenseras är fortfarande oklart.

Självstyrelselagens 45 § och 46 § måste följas intill det att en ändring i vederbörlig ordning genomförts. Finansministeriet utgår för sin del från att avräkningsgrunden ska sänkas då landskapsreformen antas.

Landskapsregeringen konstaterar att det efter förhandlingar på regeringsnivå är riksdagen och lagtinget som, enligt 47 § 5 mom. självstyrelselagen, äger besluta om en ändring av avräkningsgrunden. För att en ändring av avräkningsgrunden ska kunna genomföras krävs att båda parlamenten omfattar ändringen och därmed den föreslagna nivån. När avräkningsgrunden ändras görs det inte utgående från en enskild händelse i riket utan utgående från en helhetsbedömning där alla faktorer ska beaktas.

Landskapsregeringens synpunkter på förslaget

I lagförslaget föreslås det att det till 49 § självstyrelselagen för Åland läggs ett nytt 2 mom. enligt följande:

”När skattegottgörelsen fastställs beaktas med avvikelse från 1 mom. den proportionella del av den i hela riket debiterade statliga inkomstskatten på förvärvsinkomster som motsvarar det i hela riket debiterade inkomstskattebeloppet på förvärvsinkomster som ska betalas till staten det år landskaps- och vårdreformen träder i kraft utan de ändringar som gjorts i samband med denna.”

Den föreslagna ändringen av självstyrelselagens 49 § gör att det ekonomiska systemet i självstyrelselagen blir mindre transparent. Den föreslagna lydelsen är synnerligen svårförståelig. Genom den föreslagna lydelsen är beskattningsutfallet i riket år 2021 av avgörande betydelse för det relationstal som i fortsättningen blir en parameter för uträkningen av skattegottgörelsen. Den föreslagna utformningen beaktar uteslutande det förslag till införande av en ny 125 a § i inkomstskattelagen genom vilken effekterna på beskattningsändringarna till följd av finansieringslösningen för landskapen skulle undanröjas för landskapet Ålands del. Eventuella behov av att ändra avdraget eller behov av att införa andra avvikelser beaktas inte. Uppkommer ett sådant behov skulle man alltså på nytt behöva ändra självstyrelselagen. I det fall större skattepolitiska förändringar genomförs (tex. landskapsskatt införs) innebär det att systemet blir mer sårbart än idag.

Landskapsregeringen konstaterar att någon direkt koppling mellan effekterna av det föreslagna avdraget i inkomstskattelagen och inverkan på skattegottgörelsen inte tycks finnas. Det föreslagna avdraget baserar sig på prognoser medan det avsedda relationstalet för skatterna i hela riket baserar sig på den slutförda beskattningen för år 2021. Landskapsregeringen ifrågasätter därför ändamålsenligheten i förslaget och riktigheten i dess utfall. Landskapsregeringen anser inte att den föreslagna bestämmelsen i 49 § 2 mom. kommer att fungera på ett korrekt sätt över tid. I motiveringen ges inte en korrekt och fullständig bild av hur skattegottgörelsen är tänkt att räknas ut.

Det förslag som nu läggs fram löser inte de övriga problemen beträffande överföringarna till Åland som landskaps- och vårdreformen föranleder. Landskapsregeringen anser att ett helhetsgrepp över situationen är nödvändigt.

Självstyrelsesystemet medför att såväl riksdagen som lagtinget kan lagstifta enbart inom sina respektive behörighetsområden. Med beaktande av självstyrelsens folkrättsligt och konstitutionellt starka ställning förutsätts att det innan reformer genomförs klarläggs att dessa kan genomföras med beaktande av bestämmelserna i självstyrelselagen. Om

det inte visar sig möjligt måste självstyrelselagen ändras först, varvid överenskommelse måste nås mellan riksdag och lagting. Se även GrUB 6/2018 rd.

Landskapsregeringen ifrågasätter vidare den nya roll som skatteförvaltningen föreslås få i det system som nu byggs upp. Hittills har skatteförvaltningen inte haft en operativ roll i fastställandet av skattegottgörelsen. Landskapsregeringen anser att skatteförvaltningen ska ha till uppgift att ta fram det underlag som behövs för Ålandsdelegationens beräkningar. Landskapsregeringen noterar att trots att skatteförvaltningen förutsätts ha en central roll har inget utlåtande över förslaget begärts av dem.

Landskapsregeringen har fått ett dygns remisstid för att ta ställning till en ändring av en mycket central bestämmelse i det ekonomiska systemet, vars konsekvenser enbart översiktligt kan bedömas.

Med anledning av det ovan angivna ger landskapsregeringen inte sitt stöd till den proposition avseende ändring av 49 § 2 mom. självstyrelselagen som nu föreslås.

Enligt 69 § självstyrelselagen krävs lagtingets bifall för ändring av självstyrelselagen. Landskapsregeringen konstaterar att det inte i lagtinget finns stöd för den föreslagna ändringen.

Landskapsregeringen anser att den proposition som landskapsregeringen redan förordat och som utgör en kompromisslösning istället bör överlämnas till riksdagen

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Minister

Mats Perämaa

FÖR KÄNNEDOM:

Republikens Presidents kansli
Ålands lagting, självstyrelsepolitiska nämnden
Justitieministeriet
Utrikesministeriet
Riksdagen, grundlagsutskottet
Riksdagsledamot, Mats Löfström